

libraries, as well as other types of libraries today define its role in the social and cultural infrastructure of society, remaining, as before, the state guarantees for the protection of children's rights in the cultural and spiritual life, for free access to information. It is noted that various attempts of scientists and practitioners to offer the most optimal solution to the problem of studying in the library system of institutions of cultural transmission in the context of globalization, unification and standardization of culture. It leads to consideration of the library, including the child's one, from the perspective of integral cultural knowledge.

The attention is paid to the main trends in children's library, the causes and effects of structural changes in the functioning of the institute of a library. In particular, there are existing models of libraries in modern terms, a library as an information intelligence centre with a wide range of information services; a library as a cultural centre with communicative objectives of tolerance and intercultural communication; a model of "Library 2.0", in which the user is an equal participant of library processes. Among the identified trend there is a tendency to its multifunctional activity, a departure from the purely traditional working methods, development of information and educational and recreational work, and a significant change in the reader's behaviour under the influence of the media sector and the growth of electronic technology.

There are different views of scientists on the function of the library, including the children's one. In particular, the point of view of R. O. Pozdnyakova, according to whom library functions as a socio-cultural institution are: information knowledge, communicative and cognitive, educational and cultural. In turn, S. A. Kuznetsov mainly distinguishes informational, educational, recreational, navigational and cognitive functions, while noting the much smaller role of cultural and educational functions.

The content function that creates culture, that is, the library is able to penetrate into the world of another culture through the education of the readers of cultural sensitivity, corrects interpretation displaying communicative properties of different cultures and so on.

It is noted that culture, the possibility of children's libraries, is most fully manifested in times of transformation and modernization of public life. Thanks to its technology and funds in order to help Children's Library the cultural community must solve the problem of long-term storage and management through fixed-writing skills and printed word. Thanks to documents stored in the library, it not only makes the transfer of accumulated cultural experience, but also fills the minds of their readers the idea of cultural relativism, because it forms the cultural identity of samples.

The conclusion noted that the children's library as an independent specialized agency supports culture through cultural relevance and meaningful information. As an independent specialized agency, Children's Library is not only the collection, storage of information circulating in culture and the process of socio-cultural information that produces a society for the development of the younger generation and that reflects all aspects of understanding children culture of society (science, art, literature, religion, etc.), but it also supports the very culture through cultural relevance of important information and forms that are needed.

Key words: *library, children's library, transformation, determination, function libraries, culture and society.*

УДК: 316.774:[070:654.19]

О. В. Гресько

ФІЛОСОФІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТЕЛЕРАДІОМОВЛЕННЯ:

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

В статті йдеться про трансформацію змістового наповнення і формату інформаційно-аналітичних програм сучасних ЗМК внаслідок зміни соціокультурних настроїв і ціннісних орієнтирів цільової аудиторії. Філософію новин проаналізовано в умовах популяризації конвергентних платформ інформаційного суспільства, сучасний стан і перспективи якого розглянуто через призму основних теорій комунікації.

Ключові слова: *філософія новин, інформаційне мовлення, конвергентність, контркультура, цільова аудиторія.*

В основі інформаційного телерадіомовлення будь-якого засобу масової комунікації (ЗМК) закладено вихід систематичних програм новин з метою інформування аудиторії про перебіг поточних подій у країні та світі. Новини на актуальні суспільно-політичні, економічні, соціально-культурні теми вже давно стали атрибутом якісних медіа. Відсутність інформаційно-аналітичних служб у телерадіопросторі свідчить про належність до суто розважальних мовників або спеціалізованих мас-медіа. Теоретико-практичні моделі виробництва новин формуються відповідно до потреб аудиторії, мотивацій власника, юридичних стандартів і етичних норм певної політичної системи.

25 років незалежності України ознаменовані змінами соціокультурного характеру із яскраво вираженою інформаційно-комунікаційною складовою. Волевиявлення українського народу у вигляді революцій, мітингів, протестів, а також реформи та інші трансформації відображено в інформаційному телерадіомовленні України з 1991 року і донині.

Вивченню актуального для інформаційного суспільства питанню присвячено чимало праць вітчизняних науковців: О. Гоян [2], Л. Губерський [3], В. Іванов [3, 4], С. Квіт [5], А. Москаленко [3], Б. Потятиник [6], О. Старіш [8], А. Чічановський [8], зарубіжних учених: М. Вебер [1], М. Маклуен [11], Й. Масуда [10], У. Тадао [9], О. Тоффлер [7], Т. Роззак [12], та ін.

На відміну від матеріальних ресурсів, які мають певний вимір і призводять до конкуренції, властивість інформації полягає у її безмежності та нескінченості. Споживач ділиться інформацією і при цьому нічого не втрачає, навпаки, може сподіватися і розраховувати на корисний обмін, що веде до співпраці. Інформація – це ресурс, яким можна ділитися без особливих витрат і втрат. Інформаційний обмін, що веде до збільшення знань, становить основу сучасної моделі комунікації інформаційного суспільства. Вперше цей термін, що позначав новий тип суспільства, у 1961 р. запропонував Умесао Тадао, який був одним із перших, хто передбачив культурну революцію завдяки зростаючому обміну інформацією [9].

Будь-яка взаємодія між об'єктами – елементами довільної системи і (або) системами, під час якої один об'єкт передає деяку суть, а інший цю суть приймає, називається інформаційною взаємодією, а передавана суть – інформацією [8, с. 89].

Усі існуючі в природі взаємодії можна обґрунтовано визначити як інформаційні, тому що під час кожної з них взаємодіючі об'єкти здійснюють вплив (реалізують управління) один на одного, тобто обмінюються інформацією [8, с. 88].

Фундаментальність інформаційної взаємодії полягає в тому, що будь-які інші види взаємодій, зокрема прості (фізичні) відбуваються тільки за її допомогою. Очевидно, що при цьому фізичні види взаємодії в системах з жорсткими причинно-наслідковими зв'язками підлягають закону збереження: скільки інформації один об'єкт передав іншому, стільки той і одержав, і навпаки. Втрати, що відбуваються при

інформаційній взаємодії, не розглядаються, бо «втрати інформації в замкненому середовищі неможливі» [8, с. 89].

Попри те, що в сучасному інформаційному телерадіомовленні багатьох країн сенсаційні новини переважають над аналітикою, один із авторів концепції інформаційного суспільства, японський соціолог і футуролог Йонезі Масуда прогнозує, що «інтелектуальне виробництво стане провідним, продукція якого буде акумулюватися і поширюватися за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій» [10]. Коментарям, прогнозам аудіовізуальні ЗМІ надають незначну частку ефірного часу, пояснюючи іншими інтересами й зацікавленістю масової аудиторії, яка нібито потребує більше розважального контенту. До того ж, телерадіомовлення не ставить за мету прищеплення смаків аудиторії, яка, у свою чергу, активно впливає на критерії цінності повідомлень.

Соціокультурні трансформації призводять до створення організацій і груп за інтересами, цілями і т.д., які в інформаційному просторі об'єднані в он-лайн спільноти. Попри роль і місце он-лайн груп кожен індивід, який є частиною інформаційного суспільства, окремо впливає на соціальні норми, соціокультурні явища і процеси. Радикальні зміни наприкінці ХХ і на початку ХХІ століть відкрили можливість застосувати на практиці сформульовані до цього часу теорії і концепції таких науковців, як: Макс Вебер, Маршал Маклуен, Олвін Тоффлер, Фрїтьоф Капра, Теодор Роззак, та інших.

Канадський філософ Г. М. Маклуен вважав, що саме аудіовізуальні медіа – основа суспільного прогресу, тобто саме засоби комунікації здійснюють основний вплив на його зміст, на розвиток всього суспільства, в якому медіа відіграють також креативну і моделюючу роль. Вчений стверджував, що медіа впливають на формування норм буття та всієї свідомості незалежно від змісту повідомлень, уже самою формою передачі. «Суспільство завжди формувалось більше характером засобів, за допомогою яких люди спілкуються між собою, аніж змістом повідомлень, які вони передають» [11, с. 8].

Продовжуючи розробки Канадської школи з дослідження каналів комунікації як значущих суб'єктів комунікаційного ланцюжка Г. М. Маклуен особливу увагу приділяв домінуванню засобу комунікації над її змістом, особливостям функціонування різних медіа (наприклад, наявність зображення створює ілюзію демократичності медіа і посилює можливості для маніпуляцій). Багато дослідників вважали, що це веде до демонізації мас-медіа і перебільшує їхню роль у соціокультурних процесах [4, с. 71].

Візуалізація медійного контенту, як одна з тенденцій соціальних комунікацій, підтверджує теорію Маклуена. Передача інформації за допомогою рухливої анімації, статичного зображення або світлина, відеоряду, інфографіки і т. д. переважає над іншими компонентами мультимедійного пакету новин. Найслабкішим з огляду на форму передачі даних є текст, тому журналісти інформаційного телерадіомовлення йому найбільше приділяють увагу. Візуалізація характеризує звички, манеру учасників сучасного комунікаційного процесу, а також новаторство інформаційного телерадіомовлення в Україні та світі, що інтегроване з новітніми медіа і соціальними мережами.

Психологічна основа теорії Г. М. Маклуена полягає у тому, що мозаїчність під час постановки телепередач відповідає фрагментарності функцій людини. Замість систематизованих знань телебачення мусить надавати стереотипи, які будуть зразками оцінок і матрицями сприйняття. А глядач сам повинен додумувати образ і відтворювати свою цілісність сприйняття. Щоб залучити глядача до активного сприйняття програми, потрібно запропонувати йому співтворчість, причому підсвідомо через покадрове зображення. Глядач повинен домальовувати образ із окремих

фрагментів. При цьому він передає героям частку свого «Я». Найбільш ефективні програми – це ті, які потребують завершення [4, с. 73].

Сучасний виробник запрошує до співпраці споживача і пропонує приєднатися до професійної команди журналістів для пошуку і просування інформації. З огляду на технічні можливості представники традиційних медіа намагаються самостійно впоратися з етапом обробки, однак оперативність аматорського підходу користувачів впливає на стандарти телерадіовиробництва, де поступово знижуються вимоги до операторської зйомки під час події або інтерв'ю, а відтак і якості новин. Наприклад, в ефірах провідних світових телеканалів стає нормою неякісна картинка любительської зйомки з YouTube або коментар експерта/свідка через Skype тощо.

Народження нових ціннісно-моральних і практичних життєвих установок, протистояння панівній культурі – це процес, що періодично повторюється в світовій історії. Наприклад, в середині XIX ст. народжується суспільство нового гатунку, відбувається перехід від феодальних до капіталістичних відносин. Дослідник природи капіталізму і свідок тогочасних трансформацій Макс Вебер переконується, що активний розвиток капіталізму в XX ст. не був історичною закономірністю, а скоріше наслідком поєднання багатьох історичних факторів в Європі, а цей симбіоз спрямував розвиток цілого континенту в русло практичного капіталізму.

Теорія М. Вебера, який бачив у раціоналізації один із факторів розвитку Європи, полягає у культурно-духовних аспектах новоєвропейських капіталістичних відносин. На початку XXI ст. також триває процес істотного переосмислення людьми всього світового устрою. Сучасне суспільство поступово структурує чуттєвий простір на основі емоцій, інтуїції та інших відчуттів. Світ тонких енергій на основі поширення східних ідей і практик духовного спрямування виникає і набуває своєї популярності на противагу раціоналізму в країнах західного світу.

Виявилися реалістичними і прогнози О. Тоффлера, який попереджав про нові складнощі, соціальні конфлікти і глобальні проблеми на межі XX і XXI ст., адже людство переходить до нової технологічної революції, тобто на зміну першої хвилі аграрної цивілізації і другої (індустріальної цивілізації) приходить нова, яка веде до створення надіндустріальної інформаційної цивілізації. Майбутнє Тоффлер також пов'язує з побудовою цілісної гуманної цивілізації, перехід до якої відбудеться шляхом революції влади, основним фактором якої є знання.

Тоффлер виділяє дві головні форми, які приймає постіндустріальне суспільство. По-перше, це нововведення, тобто здатність виробляти нову продукцію внаслідок інвестування науки і техніки. По-друге, це керівництво, здатність використовувати складні системи інформації та комунікацій.

Накопичення і передача інформації та знань в процесі еволюції людства сприяє появі та втіленню нових ідей. Зміна соціокультурного середовища відбувається в умовах он-лайн комунікації. Фізично людина перебуває в одному середовищі, а ділове і неформальне спілкування, наприклад, має в іншому. Це явище поширене в умовах глобалізації та виникнення нових професій, що не потребують фізичної присутності безпосередньо на місці праці.

Феномен «main stream» – тобто основний інформаційний потік, що забезпечує висвітлення практично однакових міжнародних подій на провідних світових медіа – поступово охоплює і соціальні мережі, де прихильники неформального спілкування намагаються чинити опір цьому явищу.

Американський культуролог і філософ Теодор Роззак першим увів у філософський лексикон термін «контркультура», що в розумінні вченого одночасно означає і «проти культури», і «проти цивілізації», тобто проти «урбаністичного

індустріалізму». Ідеї контркультури стали поштовхом для виникнення ідеології нових соціальних рухів (бітники і хіппі, комунітаризм, нові ліві, психоделічний рух, рок-музика, студентські рухи, фемінізм і т.д.). Альтернативний погляд у тоталітарному режимі, як правило, блокують і переслідують, тому феномен контркультури у вітчизняній філософській науці явище порівняно нове і має хаотичний характер. Теорії контркультури з характерними для них ідеями «революції цінностей і свідомості», «альтернативного стилю і якості життя» виникли на хвилі пошуку нових орієнтирів світосприйняття, нової віри і нової життєвої філософії.

Революція на граніті (2–17 жовтня 1990 р.), Помаранчева революція (22 листопада 2014 р.), Революція Гідності (21 листопада 2014 р.) в Україні мають свої позитивні та негативні наслідки, які згодом легше аналізувати і переосмислювати на основі достовірного аудіовізуального матеріалу інформаційних випусків новин певного періоду. Оцифровка і збереження архівів набуває все більшого значення для сьогодення і майбутнього, адже ключовою характеристикою діяльності суспільства XXI ст. є виробництво, зберігання і поширення інформації. Попит виробників і споживачів до даних минулого росте, а відтак відбувається комерціалізація архівних матеріалів. У більшості випадків платний доступ до накопичених даних, як одна з бізнес стратегій ЗМК, передбачає також посилення на джерело і дотримання авторського права. На відміну від приватного сектора представники громадянського суспільства, які є учасниками і рушійною силою соціокультурних трансформацій, зацікавлені у поширенні значущої інформації у вільному і відкритому он-лайн доступі безкоштовно і тривалий час.

Нова система цінностей залежить також від лідерів комунікаційного процесу, які оприлюднюють, поширюють свої ідеї в інформаційному просторі та формують громадську думку. Відповідальними за вибір учасників інформаційно-аналітичних програм на радіо і телебаченні (наприклад, експертів для коментарів і прогнозів поточної ситуації) є працівники прямого ефіру інформаційного мовлення.

Механізм індивідуальних і соціальних трансформацій призводить до реальних змін у менталітеті та орієнтирах людей. Й. Масуда свого часу прогнозував, що наслідком поступового розвитку комп'ютерної техніки стане безкласове і безконфліктне суспільство з невеликим державним апаратом.

Отже, світові кардинальні трансформації на зламі епох XX і XXI ст. довели, що немає універсалізму в суспільному устрої, адже жоден спосіб життя не може бути еталоном для усіх народів. Наприклад, західна споживацька модель призвела до кризи історичних, моральних і духовних цінностей. Натомість через відсутність матеріальних благ (або невміння використовувати ресурси) в іншій частині планети загрожує бідністю. Баланс може бути досягнуто за допомогою нової філософії потужного інформаційно-комунікаційного обміну.

Україна, як країна між Заходом і Сходом, має шанс поєднати матеріальні і духовні цінності людства і втілити нову філософію інформаційного телерадіомовлення із новаторським підходом щодо змісту і форми повідомлення. Виробництво інформації в Україні забезпечить первинність джерел українських ЗМК на світовому медіа ринку.

Соціокультурні зміни впливають на переосмислення цінностей, смаків і уподобань аудиторії, яка тісно взаємодіє з пресою і навіть формує порядок денний конвергентних редакцій. Масова свідомість людства перебуває у пошуку нових концептуальних підходів, в основі яких має бути довготривала перспектива і спроможність реагувати на виклики часу. Через невпевненість, розгубленість і навіть страх, що спричинені повідомленнями негативного змісту, аудиторія прагне позитивного контенту, яким хочеться поділитися з усіма. Альтернативу традиційним

ЗМІ, що передають в основному сумні новини, становлять соціальні медіа, що є інструментом сучасної комунікації. Інформаційне телерадіомовлення має переосмислити змістове наповнення і професійно вдосконалити філософію позитивізму, що призведе до розвитку життєстверджувальної журналістики і розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. / М. Вебер. – Київ : Основи, 1994. – 261 с. ; Veber M. Protestantska etyka i dukh kapitalizmu. / M. Veber. – Kyiv : Osnovy, 1994. – 261 s.
2. Гоян О. Я. Основи радіожурналістики і радіо менеджменту : підруч. / О. Я. Гоян. – 3-те вид., допов. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 272 с. ; Hoian O. Ya. Osnovy radiozhurnalistyky i radio menedzhmentu : pidruch. / O. Ya. Hoian. – 3-tie vyd., dopov. – Kyiv : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2008. – 272 s.
3. Губерський Л. В. Основи масово-інформаційної діяльності : підруч. / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов. – Київ 1999. – 634 с. ; Huberskyi L. V. Osnovy masovo-informatsiinoi diialnosti : pidruch. / A. Z. Moskalenko, L. V. Huberskyi, V. F. Ivanov. – Kyiv 1999. – 634 s.
4. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посіб. / В. Іванов; за наук. ред. В. В. Різуна. – Київ : Центр Вільної Преси, 2010. – 258 с. ; Ivanov V. Osnovni teorii masovoi komunikatsii i zhurnalistyky : navch. posib. / V. Ivanov; za nauk. red. V. V. Rizuna. – Kyiv : Tsentrl Vilnoi Presy, 2010. – 258 s.
5. Квіт С. Масові комунікації : підруч. / С. Квіт. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 206 с. ; Kvit S. Masovi komunikatsii : pidruch. / S. Kvit. – Kyiv : Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. – 206 s.
6. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння / Б. В. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2004. – 312 с. ; Potiatynuk B. V. Media: kliuchi do rozuminnia / B. V. Potiatynuk. – Lviv : PAIS, 2004. – 312 s..
7. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / Е. Тоффлер; перекл. Н. Бордукової. – Харків : Акта., 2003 – 688 с. ; Toffler E. Nova paradyhma vlady. Znannia, bahatstvo y syla / E. Toffler; perekl. N. Bordukovoi. – Kharkiv : Akta., 2003 – 688 s.
8. Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем : підруч. / А. А. Чічановський, О. Г. Старіш. – Київ : Грамота, 2010. – 568 с. ; Chichanovskiy A. A. Informatsiini protsesy v strukturi svitovykh komunikatsiinykh system : pidruch. / A. A. Chichanovskiy, O. H. Starish. – Kyiv : Hramota, 2010. – 568 s.
9. Японія 2008 : ежегодник. / гл. ред. Э. В. Молодякова. - Москва : Ауро – XXI. 2008 – 312 с. ; Yaponiya 2008 : ezhehodnyk. / hl. red. Э. V. Molodiakova. - Moskva : Ayro – KhKhI. 2008 – 312 с.
10. Masuda Y. The Information Society as Postindustrial Society / Y. Masuda. – Washington : World Future Soc., 1983. – 523 p.
11. McLuhan M. The medium is the message / M. McLuhan. – Toronto, ON : Bantam, 1967. – P. 8
12. Roszak Th. The making of a counter culture : reflections on the technocratic society and its youthful opposition / Th. Roszak. - Berkeley; Los Angeles; London : University of California press, 1995. – 303 p.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2016

O. Gresko

THE PHILOSOPHY OF INFORMATION OF TV AND RADIO BROADCASTING: SOCIO-CULTURAL ASPECT

Transformations of media content and format of information and analytic programs of modern mass media in terms of changes of socio-cultural attitudes and moral values of the target audience are determined in the article. News philosophy is considered in terms of popularization of converged platforms of the information society. Current media situation and prospects are analyzed by means of the basic theories of communication of M. McLuhan, Th. Roszak, E. Toffler, M. Veber and Y. Masuda.

There were different socio-cultural changes during 25 years of independence of Ukraine. The revolutions, protests of the Ukrainian people have been reflected in the information broadcasting since 1991 till the present day. Television and radio news footage of mentioned above period could be the powerful achievement for the researches of this century.

The modern society's peculiarity is information exchange without any losses and expenses. The consumer is ready to share the information resources with the audience joining the team of social publishers or producers online. Information exchange is the base of the modern communication model.

Sensation is still the criterion for many leading editorials in the world. Beside the domination of news packages under the qualified analytic material researchers forecast the priority of intellectual production spreading by means of communication technologies in the future.

The new system of human values also depends on the leaders of the communication process who promote their ideas in the information space and influence on the public opinion. Employees of live information broadcasting are responsible for the selection of participants of information and analytical programs on radio and television (e.g. expert comments and forecasts of the current situation).

The mechanism of individual and social transformation leads to real changes in the mentality of people. There is no any universal attitude to changes or the life style of different society.

The audience would like to share the positive content. For this purpose consumers use social media as an instrument of mass communication which is alternative to traditional media. Information broadcasting should transform both format and media content to implement modern news philosophy leading to the development of positive transformation in the society.

Key words: *news philosophy, information broadcasting, convergence, counterculture, target audience.*

УДК 316.74:929(477) «1895/1968» (043)

Т. Г. Добіна

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРОТВОРЧОСТІ В ЖИТТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА